

การพัฒนาระบบบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ

Development of a Management System toward Excellence of Private Schools Simultaneously Teaching Islamic and General Education

มนัส บุญชม และ ชญาพิมพ์ อูสาโท

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญตามเกณฑ์เพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศด้านการศึกษาของ Malcolm Baldrige และเพื่อพัฒนาระบบบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ โดยใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของ Malcolm Baldrige เป็นฐาน วิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ๑๖๐ โรงเรียน เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม และการประชุมสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยายและเทคนิค PNI^{Modified} ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพปัจจุบันด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ ๓.๗๔ คือ ด้านการนำองค์การ สภาพที่พึงประสงค์ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ ๔.๓๒ คือ ด้านการนำองค์การ โรงเรียนกลุ่มภาคใต้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของความต้องการจำเป็นสูงสุดเท่ากับ ๐.๒๕ คือ ด้านการวัดผลการวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ โรงเรียนกลุ่มภาคกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของความต้องการจำเป็นสูงสุด เท่ากับ ๐.๒๕ คือ ด้านการมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน ๒) ระบบบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญที่พัฒนาขึ้น มี ๒ ระบบคือ (๑) ระบบบริหารโรงเรียนในภาคใต้ คือ ระบบบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญมุ่งเน้นการวัดผล การวิเคราะห์ การจัดการความรู้และการปฏิบัติงาน (๒) ระบบบริหารโรงเรียนในภาคกลาง คือ ระบบบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ มุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงานและการวัดผล การวิเคราะห์ การจัดการความรู้

คำสำคัญ: การพัฒนาระบบบริหาร/โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม/สู่ความเป็นเลิศ

Abstract

This research focuses on studying the current situation and desirable situation of a management system toward excellence of private schools simultaneously teaching Islamic and general education based on the Malcolm Baldrige criteria for performance excellence, and to develop a management system toward excellence of private schools simultaneously teaching Islamic and general education. Mix method research was employed. The samples were taken from 160 schools. Instruments included questionnaires, interview forms and focus groups. The analysis used descriptive statistics and the technique called Modified Priority Needs Index was applied. The research found:1) The current situation is found to be the highest average = 3.74 is Leadership. The desirable situation is found to be the highest average = 4.32 is Leadership. The schools in the southern provinces indicated the maximum index of needs (PNI_{Modified=} 0.24) were Measurement, Analysis, and Knowledge Management. The schools in the central region indicated the, maximum index of needs (PNI_{Modified} 0.25) is Workforce Focus. 2) The management system toward excellence of private schools simultaneously teaching Islamic and general education is developed by two systems (1) Management system for the schools of Southern Thailand was a management system toward the excellence of private schools simultaneously teaching Islamic and general education based focus on Measurement was Analysis and Knowledge Management and Operations Focus. (2) The management system for the schools of the central region was the Management system toward excellence of private Islamic school toward excellence of private Islamic schools with general education subjects based on Operations Focus and focus on Measurement was Analysis and Knowledge Management.

KEYWORDS: MANAGEMENT SYSTEM/TEACHING ISLAMIC/PERFORMANCE EXCELLENCE

บทนำ

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามถือเป็นแหล่งการศึกษาเพื่อหล่อหลอมให้เยาวชนมุสลิมดำเนินชีวิตตามแนวทางอิสลาม การศึกษาแนวนี้จะไม่แยกการเรียนรู้สามัญออกจากศาสนาโดยมีรูปแบบที่แตกต่างจากโรงเรียนปอเนาะในอดีตแต่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของความเป็นมุสลิมดั้งเดิม การศึกษาของมุสลิมจึงแบ่งออกเป็นสองรูปแบบคือ “ปอเนาะ” อันเป็นรูปแบบการศึกษาดั้งเดิมของท้องถิ่น กับการศึกษาในระบบ “โรงเรียน” ที่เรียกกันติดปากว่า โรงเรียนปอเนาะ ซึ่งมีการแบ่งชั้นเรียนมีชุดเครื่องแบบ มีโต๊ะเก้าอี้นั่งเรียน มีการนับชั้นเรียน และกำหนดระยะเวลาจบการศึกษา สอนทั้งวิชาสามัญและศาสนา (วีระศักดิ์ จันทรส่องแสง, ๒๕๔๖)

การจัดการศึกษาให้กับเยาวชนมุสลิมในปัจจุบันมีการจัดการศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัยโดยมีผู้บริหารเป็นมุสลิม การจัดการศึกษามีทั้งที่เป็นการเรียนการสอนเฉพาะคำสอนในศาสนาอิสลามและการสอนวิชาสามัญผสมผสานกับหลักการคำสอนของศาสนาอิสลามการสอนทั้งความรู้สามัญและศาสนาควบคู่กันจึงเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่ทำให้มุสลิมมีโอกาสได้ศึกษาความรู้ทั้งสองทางเพิ่มมากขึ้น อาจเป็นด้วยเหตุผลว่าผู้ปกครองมีความมั่นใจในสถานศึกษาและเชื่อว่าการศึกษาคู่กันนี้ จะทำให้เกิดการหลงทางน้อยกว่าการศึกษาทางโลกแต่เพียงอย่างเดียว ในปัจจุบันจึงได้มีโรงเรียนเปิดขึ้นมาเพื่อการเรียนการสอนทั้งสองทางคือทางโลกและทางธรรมด้วยความต้องการของบิดามารดาที่ในปัจจุบันต่างให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อให้บุตรหลานสามารถดำเนินชีวิตอยู่

ในวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างได้อย่างเข้มแข็ง และมีความรู้เป็นภูมิด้านทานในการรักษาศาสนาอิสลามให้ดำรงอยู่ต่อไป และด้วยในปัจจุบันใจความจากคัมภีร์อัลกุรอานได้ถูกถอดความออกมาเป็นภาษาไทยและมีตำราทางศาสนาเพิ่มมากขึ้นทำให้ชาวไทยมุสลิมมีโอกาสได้ทราบคำสอนที่แท้จริงจึงทำให้เห็นว่าแท้จริงอิสลามมิใช่ศาสนาที่ล้าสมัยหากแต่เป็นศาสนาที่น่าสมัยเพราะได้รวบรวมสรรพวิชาต่างๆไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานและคำสอน (หะดีษ) ของท่านศาสดามุฮัมมัดเป็นจำนวนมากและในปัจจุบันพบว่ามุสลิมที่ถูกปลูกฝังความศรัทธาไว้เป็นเบื้องต้นแรกอย่างมั่นคงก่อนแล้ว การศึกษาวิชาการทางโลกเพิ่มมากขึ้นเท่าใดยิ่งทำให้ความศรัทธาในอิสลามเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น (เสาวนีย์ จิตต์หมวด, ๒๕๓๖) ดังปรากฏในหะดีษท่าน นบีมุฮัมมัด (ศ็อลฯ) ความว่า “การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคน” (Ibn Majah, 1984: 48)

การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในยุคแรกๆ ประสบปัญหาโดยตลอด มีความพยายามในการยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้น ในขณะที่สถานศึกษาเอกชนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ปัญหาในเรื่องคุณภาพการจัดการศึกษาจึงมีความหลากหลาย โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามกลุ่มหนึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนอยู่ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งคุณภาพยังด้อยไม่สามารถปรับปรุงพัฒนาให้อยู่ในระดับดี จึงทำให้ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาเอกชนเป็นไปในทางลบ ประชาชนขาดความศรัทธาต่อสถานศึกษาเอกชน นโยบายของรัฐบาลประการมีส่วนในการผลักดันให้โรงเรียนเอกชนมีการพัฒนาสู่ความเป็นสากลและมุ่งเน้นความเป็นเลิศเพื่อการดำรงอยู่ของโรงเรียนในสภาพที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรงในระหว่าง

โรงเรียนเอกชนกับโรงเรียนในสังกัดของรัฐและระหว่างโรงเรียนเอกชนด้วยกันเอง

รางวัลคุณภาพแห่งชาติ Malcolm Baldrige (Malcolm Baldrige National Quality Award: MBNQA) เป็นรางวัลแห่งชาติที่นำแนวคิดของการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จ (Total Quality Management : TQM) มาใช้เพื่อประเมินองค์การต่างๆ และมอบรางวัล ซึ่งเป็นรางวัลคุณภาพแห่งชาติในลักษณะเกี่ยวกับรางวัลเดมมิ่งของประเทศญี่ปุ่น โดยรัฐบาลของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ตราเป็นกฎหมาย เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๘๗ เพื่อมอบให้แก่องค์การที่ประสบความสำเร็จดีเยี่ยม ตามเกณฑ์ต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละปี โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริม ยกย่องความสามารถในการบริหารจัดการ อันนำไปสู่การสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า และเพื่อผลต่อองค์การในที่สุด บทบาทที่สำคัญของ MBNQA มีอยู่ ๓ ประการคือ ๑) ช่วยปรับปรุงวิธีการดำเนินการและผลการดำเนินการให้เป็นที่ยอมรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาย่างเป็นรูปธรรมที่แท้จริง ๒) กระตุ้นให้มีการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศระหว่างองค์การต่างๆ ๓) เป็นเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการผลการดำเนินการขององค์การรวมทั้งใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ (ศุภลักษณ์ เศษณะพานิช, ๒๕๕๐)

ระบบบริหารคุณภาพ เมาคอม บัลดริจ (The Malcolm Baldrige National Quality Award MBNQA) เป็นระบบที่มุ่งเน้นกระบวนการและผลลัพธ์ของการดำเนินงานร่วมกับแนวคิดการเปรียบเทียบสมรรถนะ และเป็นที่ยอมรับกันแพร่หลายทั่วโลกว่าเป็นแนวทางการบริหารองค์การ

ที่มีประสิทธิผลสูงสุด โดยมีภาครัฐและเอกชนที่ร่วมกันวิจัย และใช้กับภาคธุรกิจมาก่อน ต่อมาหน่วยงานทางการศึกษาได้นำระบบ Malcolm Baldrige มาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการประกันคุณภาพสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาพัฒนาเกณฑ์คุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ, ๒๕๕๒)

ปัจจุบันระบบบริหารที่ใช้อยู่ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญยังไม่สามารถยกระดับความเป็นเลิศให้เกิดขึ้นในโรงเรียนกลุ่มนี้เท่าที่ควร เนื่องจากไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นที่เกิดขึ้นจริง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการพัฒนาครูและผู้บริหาร การนำเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของ Malcolm Baldrige มาใช้เป็นกรอบการพัฒนากระบวนการบริหารคุณภาพในกลุ่มโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญถือเป็นการพัฒนานวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาที่สำคัญ ผู้วิจัยสนใจศึกษาเพื่อพัฒนาระบบบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามให้มีคุณภาพสูงขึ้นสู่มาตรฐานสากล อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบบริหารการศึกษาของประเทศต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญตามเกณฑ์เพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศด้านการศึกษา ของ Malcolm Baldrige

๒) เพื่อพัฒนาระบบบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ โดยใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของ Malcolm Baldrige เป็นฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

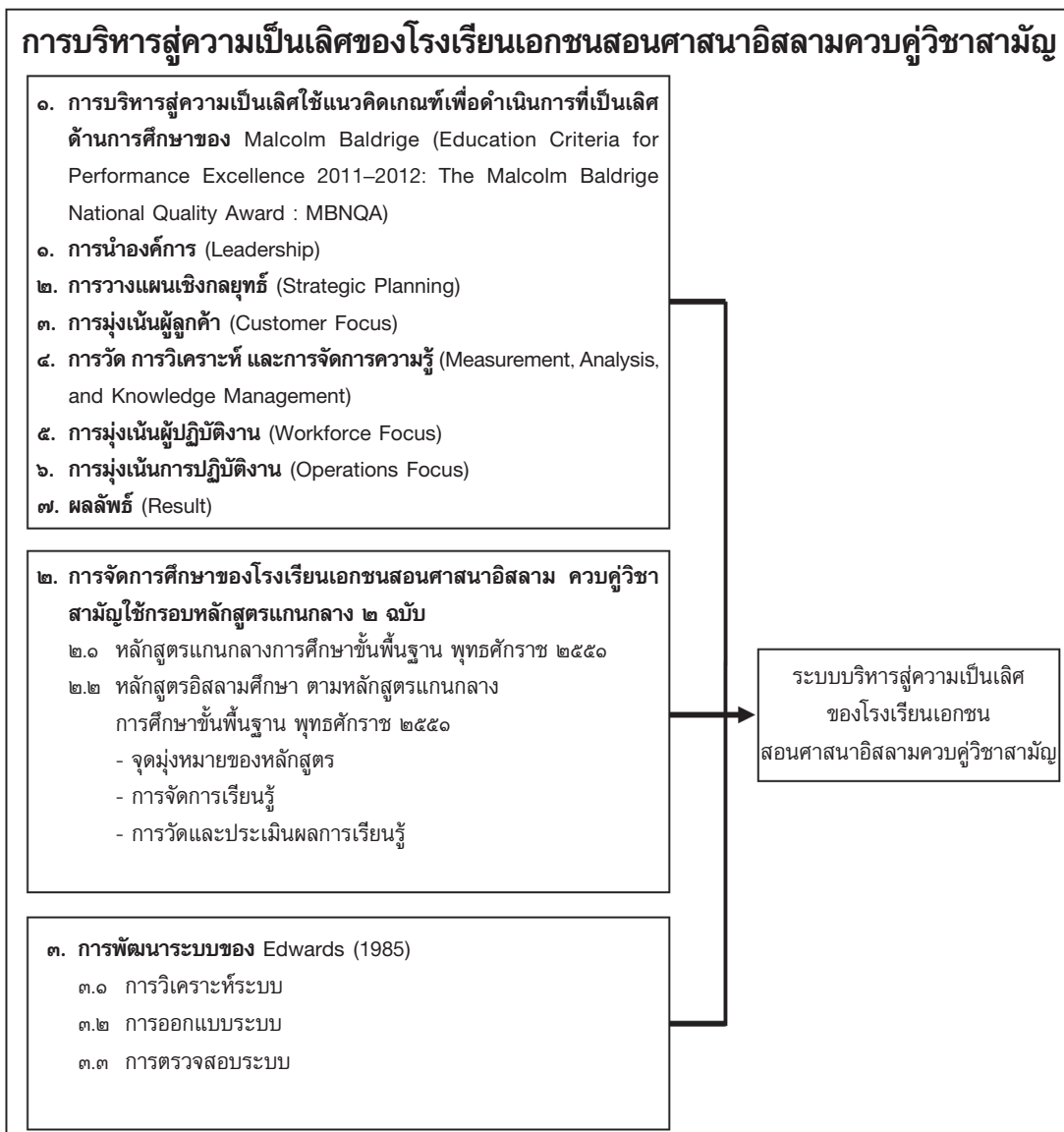
๑. แนวคิดระบบการบริหารมุ่งเน้นความเป็นเลิศของ Malcolm Baldrige ด้านการศึกษา Education Criteria for Performance Excellence 2011–2012 Boldridge Nation Quality Program (2011) ตามเกณฑ์ รางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา The Malcolm Baldrige National Quality Award : MBNQA ทั้ง ๗ ด้าน ได้แก่ การนำองค์การ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การมุ่งเน้นผู้เรียน การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ การมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน การมุ่งเน้นการปฏิบัติงาน ผลลัพธ์

๒. แนวคิดการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ควบคู่วิชาสามัญใช้กรอบหลัก สูตร แกนกลาง ๒ ฉบับคือหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และหลักสูตรอิสลามศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ด้านจุดหมายของหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยการสังเคราะห์ประเด็นหลัก ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

๓. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาระบบของ Edwards (1985) ประกอบด้วย ๑) การวิเคราะห์ระบบ ๒) การออกแบบระบบ ๓) การตรวจสอบระบบ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนากระบวนการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ

ขอบเขตในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ศึกษาเฉพาะกลุ่มโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่สอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนทั่วประเทศ มีโรงเรียนในสังกัด

๓๒๑ โรงเรียน จากฐานข้อมูลสมาคมโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญแห่งประเทศไทย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของระบบ

ประชากร

ประชากรในงานวิจัยนี้ ได้แก่ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจากทั่วประเทศ แบ่งตามเขตตรวจราชการแผ่นดินของประเทศที่มีจำนวน ๕ ภาค คือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พื้นที่ที่มีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาควบคู่วิชาสามัญตั้งอยู่ แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ ๑ โรงเรียนกลุ่มภาคกลางในเขตตรวจราชการที่ ๑ ๓ และ ๕ ประกอบด้วย จังหวัดกรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดสระบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว จังหวัดนครนายก และจังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มที่ ๒ โรงเรียนในกลุ่มภาคใต้ตอนบนในเขตตรวจราชการที่ ๖ และ ๗ จังหวัดชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง จังหวัดระนอง จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ และจังหวัดตรัง กลุ่มที่ ๓ โรงเรียนกลุ่มภาคใต้ตอนล่างในเขตตรวจราชการที่ ๘ ประกอบด้วย จังหวัดสงขลา จังหวัดสตูล จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส รวมทั้งหมด ๓๒๑ โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยแยกประชากรออกเป็นกลุ่มประชากรย่อยๆ หรือแบ่งเป็นชั้นภูมิก่อน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๖๐ โรงเรียน จากพื้นที่ภาคกลางจำนวน ๑๕ โรงเรียน ภาคใต้ตอนบนจำนวน ๓๗ โรงเรียน ภาคใต้ตอนล่างจำนวน ๑๐๘ โรงเรียน

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้
๑) การวิเคราะห์ระบบ ๒) การออกแบบระบบและ
๓) การตรวจสอบระบบ ๔) การนำเสนอระบบ

ขั้นตอนที่ ๑ การวิเคราะห์ระบบบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ

๑.๑ วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญโดยใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของ Malcolm Baldrige เป็นฐาน โดยการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพอันพึงประสงค์ในการบริหารโรงเรียนเอกชนอิสลามควบคู่วิชาสามัญจำนวน ๑๖๐ โรงเรียน โดยใช้แบบสอบถามตามประเด็นที่ได้สังเคราะห์จากกรอบแนวคิดมีรายละเอียดของแหล่งข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยในขั้นตอนนี้มีดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูลและผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในขั้นตอนนี้มีแหล่งข้อมูลที่ใช้คือ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญทั่วประเทศ ผู้ให้ข้อมูล ๖ กลุ่ม ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครูสอนวิชาสามัญ ครูสอนวิชาศาสนาอิสลาม ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ประธานสภานักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๑.๑ การวิจัยในขั้นตอนนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น คือ แบบ

สอบถามที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับระบบบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านนโยบายและการบริหารการศึกษา ด้านการวิจัย ด้านการจัดการศึกษาอิสลาม จำนวน ๘ ท่าน

๑.๒ วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ของระบบบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (mean = x) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.) กำหนดค่าคะแนนของคำตอบหรือตัวเลือกแต่ละระดับ และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ตามค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของระบบบริหารจำเป็นของแต่ละพื้นที่

ขั้นตอนที่ ๒ การออกแบบระบบบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ

๒.๑ ออกแบบระบบบริหารโดยนำผลจากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ของระบบบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญแต่ละภาค นำมาวิเคราะห์และออกแบบระบบบริหารเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละพื้นที่

ขั้นตอนที่ ๓ ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบ

๓.๑ ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของระบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญโดยผู้เชี่ยวชาญ รายบุคคลเพื่อนำมาแก้ไขตามข้อเสนอ

แนะของผู้เชี่ยวชาญ

๓.๒ ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Focus group) แก้ไขตามข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ ๔ การนำเสนอระบบ

๔.๑ นำเสนอระบบบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล พร้อมเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๔.๒ จัดทำรายงานผลการพัฒนาระบบฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

๑) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ ดังนี้

ภาพรวมโรงเรียนทั่วประเทศ สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของระบบบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ สภาพปัจจุบันด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการนำองค์การ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๔ และด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ การวัดผล การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๔ สภาพที่พึงประสงค์ ด้านที่มีความต้องการในการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการนำองค์การ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๒ และด้านที่มีความต้องการในการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การวัดผล การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ มีค่า

สามัญ จึงนำมาออกแบบระบบบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน เพื่อนำไปใช้ในการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

๒.) ระบบบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ

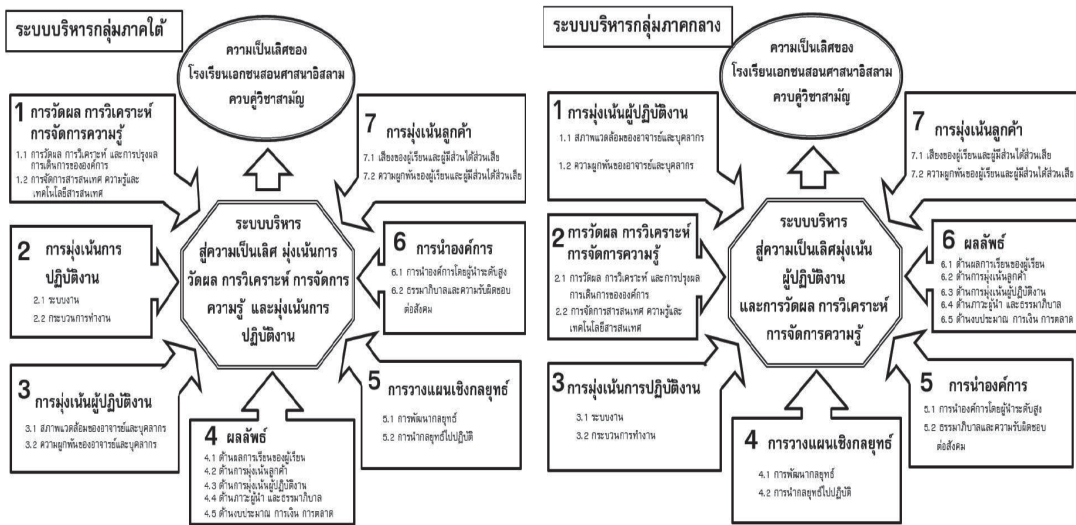
จากผลการศึกษาวิจัยได้พัฒนาระบบบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ เป็น ๒ ระบบบริหาร ได้แก่

๒.๑) ระบบบริหารที่ใช้ในกลุ่มโรงเรียนภาคใต้ คือ ระบบบริหารสู่ความเป็นเลิศของ

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ ที่มุ่งเน้นการวัดผล การวิเคราะห์ การจัดการความรู้ และการปฏิบัติงาน มี ๓ ด้านที่สำคัญ คือ ๑) ด้านการวัดผล การวิเคราะห์ การจัดการความรู้ ๒) ด้านการปฏิบัติงาน ๓) ด้านผลลัพธ์ มีองค์ประกอบหลัก ๙ องค์ประกอบ

๒.๒) ระบบบริหารที่ใช้ในกลุ่มโรงเรียนภาคกลาง คือ ระบบบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญที่มุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน และการวัดผล การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ มี ๓ ด้านที่สำคัญ คือ ๑) ด้านการวัดผล การวิเคราะห์ การจัดการความรู้ ๒) ด้านผู้ปฏิบัติงาน ๓) ด้านผลลัพธ์ มีองค์ประกอบหลัก ๙ องค์ประกอบ

ภาพระบบบริหารกลุ่มภาคใต้และกลุ่มภาคกลาง

๒.๓.) การนำระบบบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ

๒.๔) การนำระบบบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญไปใช้ในระดับโรงเรียนโดยมีขั้นตอนดังนี้
ขั้นเตรียมการ ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษารายละเอียด และประชุมคณะกรรมการดำเนินนโยบายและแผน เพื่อนำระบบบริหารไปใช้ในโรงเรียนขั้นดำเนินการ ผู้อำนวยการสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการใช้ระบบ ประชุมคณะครู และนักเรียน เพื่อประกาศใช้ระบบบริหาร และขั้นการติดตามประเมินผล คณะกรรมการดำเนินโครงการนิเทศ ติดตามประเมินผล และประชาสัมพันธ์ผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงระบบในปีต่อไป

การนำไปใช้ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา/สำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดโดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นเตรียมการ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัด ศึกษารายละเอียดของระบบบริหาร จัดประชุมผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อพิจารณาการนำระบบไปใช้ในโรงเรียนและประกาศใช้ระบบบริหารในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ขั้นดำเนินการ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัด แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการคณะกรรมการดำเนินโครงการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการนำระบบบริหารไปใช้ ประชุมผู้อำนวยการโรงเรียน

และผู้เกี่ยวข้องทราบ และประกาศใช้ระบบบริหารในเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบ ขั้นติดตามประเมินผล คณะกรรมการดำเนินโครงการทดลองใช้ระบบและติดตามประเมินผล และประชาสัมพันธ์ผลการนำระบบบริหารไปยังผู้เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่การศึกษาทราบ นำผลการประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษาหรือระดับจังหวัดไปใช้ในการปรับปรุงการบริหารโรงเรียนในปีต่อไป

อภิปรายผล

ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจในการอภิปรายผลดังต่อไปนี้

ด้านการมุ่งเน้นลูกค้า

ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด เนื่องจากผู้ประกอบการที่เป็นมุสลิมต้องการ ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาศาสนาอิสลามควบคู่สามัญตามหลักคำสอนของศาสนา ต้องการโรงเรียนที่จัดกิจกรรมศาสนา เช่น การละหมาด การอ่าน/ท่องจำ อัลกุรอาน การถือศีลอด และต้องการสภาพแวดล้อมแบบอิสลาม การแต่งกาย การบริการอาหารฮาลาล มีปฏิบัติศาสนกิจทุกวันขณะที่อยู่โรงเรียน

ด้านการวัดผล การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ด้านการวัดผล การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้มีการปฏิบัติน้อย และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นระดับมากที่สุด แนวปฏิบัติที่มีความต้องการสูงที่สุด คือ โรงเรียนในกลุ่มภาคกลางมีความต้องการในด้านการเชื่อมโยง

เครือข่ายสารสนเทศภายในเพื่อให้ครูและบุคลากรสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่าย และต้องการให้โรงเรียนประเมินผล และติดตามตรวจสอบผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนในกลุ่มภาคใต้ตอนบนและภาคใต้ตอนล่าง และทั่วประเทศมีความต้องการระบบป้องกันและรักษาความปลอดภัยของฐานข้อมูล ที่มีสมรรถนะสูง เพื่อใช้ในการจัดการความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติงาน

ผลการวิจัยพบว่า แนวปฏิบัติที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ โรงเรียนมีระบบงานรองรับภาวะฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง เป็นลำดับแรก สอดคล้องกับสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพศึกษา เมื่อเกิดสถานการณ์ไม่ปกติ

ด้านการมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของโรงเรียนทุกกลุ่ม ต้องการระบบยกย่องชมเชย สร้างขวัญและกำลังใจและการสร้างแรงจูงใจเพื่อผลการดำเนินงานที่ดี และการวางระบบการสรรหา ว่าจ้าง บรรจุ และรักษาบุคลากรฝ่ายต่างๆ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ค่าความต้องการจำเป็นของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ด้านการมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน คือ ต้องการให้มีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และนำผลการประเมินความผูกพันของบุคลากรมาปรับปรุงเชื่อมโยงกับคุณภาพของโรงเรียน เนื่องจากปัญหาขาดระบบประเมินความผูกพันของครูกับการทำงานในโรงเรียน ผู้บริหารให้ความสำคัญด้านนี้น้อย โรงเรียนประสบปัญหาขาดแคลนบุคลากร โดย

เฉพาะในพื้นที่เสี่ยงภัย และครูบางพื้นที่ต้องการย้ายเข้าสู่หน่วยงานของรัฐ เนื่องจากความมั่นคงในการทำงาน ครูและบุคลากรกรขาดขวัญกำลังใจที่ดีในการทำงาน ขาดสวัสดิการที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

๑. ระดับผู้บริหารโรงเรียน

๑.๑ ผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ ควรให้ความสำคัญกับการรักษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญไว้และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาด้านสามัญให้มีคุณภาพสูงขึ้น เนื่องจากผู้ปกครองและชุมชนมีความต้องการโรงเรียนที่มีลักษณะเฉพาะที่เน้นความเชื่อและวิถีอิสลาม และสามารถพัฒนานักเรียนสู่ความเป็นเลิศได้ทั้งสองด้าน และการบริหารควรเน้นด้านการวัดผล การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ และพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๑.๒ ผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญทุกภาคทั่วประเทศ ควรบริหารปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ระดับชาติด้านวิชาสามัญ (O-NET) และผลสัมฤทธิ์ระดับชาติด้านศาสนาอิสลาม (I-NET) ของนักเรียนอย่างจริงจัง

๒. ระดับองค์กรที่กำกับดูแลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ

๒.๑ สมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ มูลนิธิ องค์กรการกุศลหรือหน่วยงานกำกับดูแลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ควรให้การสนับสนุนโรงเรียนให้อนุรักษ์

การจัดการเรียนการสอนทั้งด้านศาสนาอิสลาม และด้านวิชาสามัญอย่างมีคุณภาพ โดยรักษารูปแบบเดิมไว้ และควรนำระบบบริหารสู่ความเป็นเลิศไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนในกำกับดูแลให้มีความเป็นเลิศทุกด้าน โดยให้ความสำคัญในด้านการวัดผล การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ และด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับชาติในวิชาสามัญ (O-NET) และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับชาติในวิชาศาสนาอิสลาม (I-NET) ให้สูงขึ้น

๓. ระดับนโยบาย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

๓.๑ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กลุ่มกองนโยบายพิเศษ/สำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัด ควรให้การสนับสนุนและกำกับดูแล การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่ วิชาสามัญให้มีคุณภาพมากขึ้น โดยอัตรากำลัง อัตรากำลังของแต่ละท้องถิ่นตามความเชื่อและวิถี ดั้งเดิมของแต่ละพื้นที่ ควรนำระบบที่พัฒนาขึ้น ไปใช้ตามสภาพความต้องการจำเป็นของโรงเรียน ในแต่ละพื้นที่ ควรจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่ วิชาสามัญ เป็นกลยุทธ์เฉพาะกลุ่มอย่างจริงจัง

๓.๒ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กลุ่มกองนโยบายพิเศษ/สำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัด ควร กำหนดการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาในกลุ่ม

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่ วิชาสามัญให้เป็นหลักสูตรเดียว เพื่อให้สอดคล้องกับ การประเมินระดับชาติ (I-NET)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหาร เพื่อพัฒนาระบบการวัดผล การวิเคราะห์และการ จัดการความรู้ ในกลุ่มโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลามควบคู่ วิชาสามัญเป็นการเฉพาะ

๒. ควรมีการวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การบริหาร ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในโรงเรียนที่ จัดการเรียนการสอนสองหลักสูตร กรณีศึกษา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญ และกลุ่ม โรงเรียนที่สอนอิสลามศึกษาแบบเข้ม ในสังกัด สพฐ ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

๓. ควรมีการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหาร สถานศึกษาโดยใช้สารสนเทศเพื่อการจัดการ ความรู้

๔. ควรทำการวิจัยเรื่องการจัดการศึกษาของ คนกลุ่มน้อยในประเทศไทย กรณีศึกษาโรงเรียน สอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ หรือกลุ่มโรงเรียน ที่นับถือศาสนาอื่นในประเทศไทย

๕. ควรทำการวิจัยด้านกลยุทธ์การพัฒนา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญสู่ ความเป็นเลิศ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกันต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

คณะอนุกรรมการการทำงานพัฒนาเกณฑ์คุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ, สำนักงาน. (๒๕๕๒). *เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ๒๕๕๒-๒๕๕๓*. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์เสาวนีย์ จิตต์หมวด. (๒๕๓๑). *กลุ่มชาติพันธุ์: ชาวไทยมุสลิม*. กรุงเทพมหานคร: ทางนำ. วีระศักดิ์ จันทรส่องแสง. (๒๕๔๖). *ปอเนาะ: นิตยสารคดี, ปีที่ ๑๙ (ฉบับที่ ๒๒๓), ๖๐-๖๖*. ศุภลักษณ์ เศษระพานิช. (๒๕๕๐). *การพัฒนาระบบการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Baldrige National Quality Program. (2011). *Educational criteria for performance excellence*. Retrieved April 18, 2012, from www.baldrige.nist.gov

Edwards, P. (1985). *Systems analysis, design and development: with structured concepts*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

Ibn Majah, Muhammad IbnYazid-Guzwini. (1984). *Sunan IbnMajah*. Bairut: Al-Ilmiah.

ผู้เขียน

ดร. มนัส บุญชม ผู้อำนวยการโรงเรียนอิสลามสันติชน กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๑๐ อีเมล: sulaimannb@hotmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชญาพิมพ์ อูสาโท อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐ อีเมล: chayapim.u@chula.ac.th

หมายเหตุ: บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก “ทุน ๕๐ ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” จากกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย